

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ЧЕРНІГІВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ТЕХНОЛОГІЧНИЙ
УНІВЕРСИТЕТ
НАВЧАЛЬНО-НАУКОВИЙ ІНСТИТУТ ЕКОНОМІКИ**

КОЖУХ НАТАЛІЯ ВАЛЕНТИНІВНА

**«АДМІНІСТРУВАННЯ ЄДИНОГО
ПОДАТКУ: СУЧАСНИЙ СТАН ТА ПЕРСПЕКТИВИ
РОЗВИТКУ»**

**(на матеріалах ДП у Городнянському районі Головного Управління
ДФС у Чернігівській області)**

**Спеціальність 071 Облік і оподаткування
Освітня програма Фіскальне адміністрування та митна справа**

**АВТОРЕФЕРАТ
Випускної кваліфікаційної роботи
на здобуття освітнього ступеня «магістр»**

Чернігів 2019

Випускною кваліфікаційною роботою є рукопис.

Робота виконана на бухгалтерського обліку, оподаткування та аудиту
обліково-економічного факультету Науково навчального інституту
економіки Чернігівського національного технологічного університету

Науковий керівник: к.е.н., доцент ВОЛОТ Олена Ігорівна, доцент кафедри
бухгалтерського обліку, оподаткування та аудиту Чернігівського
національного технологічного університету

Рецензент: головний державний інспектор Чернігівської митниці ДФС
Скляр Зінаїда Борисівна

Захист відбудеться «23» грудня 2019 р. о 9.00 год. на засіданні
Екзаменаційної комісії у Чернігівському національному технологічному
університеті

**Завідувач кафедри бухгалтерського обліку,
оподаткування та аудиту**

к.ф.-м.н., доцент

Юрченко М.Є

В економіці будь-якої держави важливе місце посідає мікро- і малий бізнес, адже малий бізнес вносить істотний внесок в розвиток економіки держави та її регіонів шляхом створення і надання нових робочих місць для економічно активного населення. Саме малий бізнес найбільшою мірою орієнтований на задоволення запитів покупців і замовників, здатний швидко реагувати на зміну попиту на той чи інший вид продукції (товарів, робіт, послуг) і може мати інноваційний характер діяльності. Однак в сучасних економічних умовах мале підприємництво стикається з низкою проблем у вигляді високої процентної ставки по кредитах і позиках, що призводить до складності отримання позикових коштів на по-купку необоротних і оборотних активів, зі складністю залучення висококваліфікованого персоналу з причини відсутності можливості запропонувати їм більш високу заробітну плату і кращий соціальний пакет порівняно з великими підприємствами, а також з високою чутливістю до будь-яких змін у світовій і національній економіці.

Ще однією його особливістю в Україні є високий ступінь чутливості до реалізованої в країні податкової та бюджетної політики, що грає найважливішу роль у формуванні структури цього бізнесу, в тому числі шляхом використання податкових пільг в рамках загальної системи оподаткування та запровадження спрощеної системи оподаткування (ССО), спрямованої на зниження податкового тягаря, спрощення системи бухгалтерського та податкового обліку та звітності таких платників податків.

Як показує практика останніх років, введення спрощеної системи оподаткування позитивно вплинула на розвиток малого бізнесу, про що свідчить зростання кількості зареєстрованих малих підприємств і підприємців.

Дослідження проблем та напрямів реформування спрощеної системи оподаткування в Україні розвиваються на основі різних теоретичних підходів, зокрема у роботі А. І. Глебова були використані ґрунтовні дослідження основоположників теорій. Внесок у розвиток теорії

оподаткування, зокрема податкового стимулювання, зробили М. Жужа, О. Іванілов та ін. У процесі дослідження використовувалися праці науковців у сфері економіки та фінансів, серед яких варто виділити вітчизняних учених, які розглядали проблеми становлення, державної підтримки малого підприємництва, – С. Гасанов, С. Дробязко, Л. Коваль, І. Ковальчук та ін. На окремих питаннях застосування спрощеної системи оподаткування, обліку та звітності зосередили свою увагу О. Короткевич та П. Боровик.

Незважаючи на інтерес сучасної економічної науки до проблем оподаткування малого бізнесу, питання формування оптимальною з точки зору економічної доцільності та стимулювання підприємницького процесу моделі оподаткування його суб'єктів залишаються відкритими.

Актуальність теми. Сучасний етап формування міцної національної економіки демонструє, що зазначений податок грає суттєву роль в у обкладенні податком доходів малих підприємств, зменшенні їх витрат на облік і звітність, мінімізації кількості спорів між платниками податків і органами регулювання та контролю, підвищенням рівня зайнятості, приросту надходжень до бюджету, зменшення витрат податкового адміністрування. При справлянні єдиного податку з малого підприємця, згідно законодавства нашої держави, зменшується загальна кількість обов'язкових платежів, обсяги та види звітності спрощуються, а також стає простішим порядок ведення обліку доходів і витрат. В податковому законодавстві нашої держави, єдиний податок відносно новий та доволі дискусійний, тому в науковій літературі він до цього часу не був достатньо ретельно досліджений. У зв'язку з цим питання регулювання єдиного податку для малих підприємців є актуальним і вимагає науково-теоретичної розробки та розробки практичних рекомендацій щодо вдосконалення законодавства у цій сфері.

Мета дослідження – обґрунтування теоретико-методичних засад і розробка науково-практичних рекомендацій, спрямованих на застосування спрощеної системи оподаткування в Україні.

Завдання для досягнення поставленої мети:

- визначити теоретичну сутність поняття єдиного податку та історичні аспекти його розвитку;
- розглянути досвід зарубіжних країн щодо єдиного податку;
- вивчити нормативно-правове забезпечення адміністрування єдиного податку;
- визначити сутність, зміст, специфіку спрощеної системи оподаткування в Україні;
- проаналізувати надходження та фіскальне значення єдиного податку в структурі доходів місцевих бюджетів України;
- дослідити адміністрування єдиного податку у Городнянській ДПІ Чернігівського управління ГУ ДФС у Чернігівській області;
- обґрунтувати перспективи розвитку в Україні спрощеного оподаткування з використанням закордонного досвіду.

Об'єкт дослідження – процес адміністрування єдиного податку у Городнянській ДПІ Чернігівського управління ГУ ДФС у Чернігівській області.

Предмет дослідження – теоретичні та методичні положення та прикладні аспекти розвитку адміністрування єдиного податку.

Наукова новизна одержаних результатів дослідження полягає в обґрунтуванні теоретичних положень і розробці практичних рекомендацій, спрямованих на вдосконалення адміністрування єдиного податку, зокрема: узагальнені методичні положення та напрями реформування спрощеної системи оподаткування в Україні в контексті зарубіжного досвіду.

Практичне значення. Основні результати дослідження спрямовані на вдосконалення методики й практики реформування спрощеної системи оподаткування в Україні в контексті зарубіжного досвіду.

Інформаційною базою дослідження є законодавчі та нормативно-правові акти з питань оподаткування підприємницької діяльності фізичних осіб, енциклопедична, навчальна й монографічна література, публікації

вітчизняних та зарубіжних вчених, статистичні матеріали Державної Фіскальної служби України, Міністерства Фінансів України, Державної Казначейської служби та Державного комітету статистики України, мережа інтернет.

Методи дослідження: статистичний метод – забезпечення цифровим матеріалом для проведення аналізу; методи індукції й дедукції – для визначення впливу рівня податкового навантаження на юридичних та фізичних осіб малого бізнесу; метод порівняння – для глибшого аналізу системи оподаткування та ставок податку інших країн; методи аналізу і синтезу – для формулювання ключових положень і висновків; графічні методи – для візуального відображення матеріалу у формі таблиць і рисунків.

Апробація результатів дослідження. Основні положення та практичні результати дослідження доповідались та обговорювались на міжнародній конференції, а саме: Юність науки – 2019: соціально-економічні та гуманітарні аспекти розвитку суспільства: збірник тез Міжнародної науково-практичної конференції студентів, аспірантів і молодих вчених (м. Чернігів, 17-18квітня 2019 р.)

Кожух Н.В.Аналіз проблем розвитку малого бізнесу України/Н.В.Кожух//Юність науки – 2019: соціально-економічні та гуманітарні аспекти розвитку суспільства: збірник тез.Міжнародної науково-практичної конференції студентів, аспірантів і молодих вчених /м. Чернігів, 17-18 квітня 2019 р.) : у 2-х ч.-С.156-158.

Структура роботи. Випускна кваліфікаційна робота складається зі вступу, трьох розділів, висновків, списку використаних джерел і додатків. Основний зміст роботи викладено на 98 сторінках друкованого тексту. Робота містить 8 таблиць, 5 рисунків, 3 додатки. Список використаних джерел налічує 84 найменувань поданих на 10 сторінках.

ОСНОВНИЙ ЗМІСТ ВИПУСКНОЇ КВАЛІФІКАЦІЙНОЇ РОБОТИ

У вступі розкрита актуальність теми випускної кваліфікаційної роботи, встановлено мету та завдання, предмет і об'єкт, методи та інформаційна база дослідження, а також подано структуру роботи.

У першому розділі «ТЕОРЕТИКО-ЕКОНОМІЧНІ ЗАСАДИ АДМІНІСТРУВАННЯ ЄДИНОГО ПОДАТКУ» розкрито теоретичну сутність поняття єдиного податку та історичні аспекти його розвитку, оцінено досвід зарубіжних країн щодо єдиного податку, визначено нормативно-правове забезпечення адміністрування єдиного податку.

Таким чином, розглянувши основні етапи розвитку єдиного податку, треба визначити, що підвищення податкового навантаження при застосуванні загальної податкової системи поставило на порядок денний розробку основ спрощеного оподаткування.

Неодноразові зміни системи спрощеного оподаткування приводили як до зменшення його ролі, так і до підвищення, однак саме ця система дозволила і дозволяє розвиватися малому бізнесу та створює умови для його легалізації.

Спрощена система оподаткування, обліку та звітності з 2015 р. зазнала суттєвих змін, які матимуть як позитивні, так і негативні наслідки для розвитку малого підприємництва в Україні:

1. Зменшено кількість груп платників єдиного податку. Так, замість шести груп було утворено чотири, причому за рахунок переходу платників єдиного податку п'ятої та шостої груп в третю групу й за рахунок об'єднання єдиного податку з фіксованим сільськогосподарським податком – такі платники податку створили четверту групу. Позитивним моментом є те, що перехід з групи в групу відбудеться в автоматичному режимі.

2. Важливим моментом є збільшення максимального розміру доходу за рік у розмірі груп підприємців. Так, максимальний розмір доходу для першої

групи становить 300000 грн (раніше 150000 грн), для другої – 1,5 млн. грн. (раніше 1 млн. грн.), для третьої – 20 млн грн (раніше 3 млн. грн.).

Отже, з уведенням в дію Закону України «Про внесення змін до Податкового кодексу України та деяких законодавчих актів України щодо податкової реформи» від 28.12.2014 № 77–VIII відбулося ряд позитивних новацій, хоча деякі моменти четвертої групи платників єдиного податку є не уточненими і потребують подальших досліджень.

У другому розділі роботи «АДМІНІСТРУВАННЯ ЄДИНОГО ПОДАТКУ В УКРАЇНІ У РАМКАХ СПРОЩЕНОЇ СИСТЕМИ ОПОДАТКУВАННЯ» описано спрощена система оподаткування в Україні: сутність, зміст, специфіка, зроблено аналіз надходжень та фіскальне значення єдиного податку в структурі доходів місцевих бюджетів України, розглянуто адміністрування єдиного податку у Городнянській ДПІ Чернігівського управління ГУ ДФС у Чернігівській області.

Отже, спрощена система оподаткування – особливий механізм справляння податків і зборів, що встановлює заміну сплати окремих податків і зборів, встановлених пунктом 297.1 статті 297 цього Кодексу, на сплату єдиного податку в порядку та на умовах, визначених цією главою, з одночасним веденням спрощеного обліку та звітності.

Юридична особа чи фізична особа – підприємець може самостійно обрати спрощену систему оподаткування, якщо така особа відповідає встановленим вимогам та реєструється платником єдиного податку в порядку, визначеному главою 1 розділу XIV Податкового кодексу України зі змінами і доповненнями.

Досліджуючи адміністрування єдиного податку у Городнянській ДПІ Чернігівського управління ГУ ДФС у Чернігівській області, з'ясовано, що станом на 01.01.2019 р. на обліку в ДПІ знаходиться – 530 фізичних осіб платників єдиного податку. На 1 категорії – 172 особи, на 2 категорії – 302 особи, на 3 категорії (3% від доходу), на 4 категорії – 5 осіб, (5% від доходу) – 46 осіб. Контроль за повнотою справляння, правильністю і своєчасністю

перерахування єдиного податку до місцевого бюджету Городнянської міської ради здійснюється контролюючим органом. Платники єдиного податку несуть відповідальність відповідно до ПКУ зі змінами і доповненнями за правильність обчислення, своєчасність та повноту сплати сум єдиного податку, а також за своєчасність подання податкових декларацій.

Узагальнюючи другий розділ, варто підкреслити, що з часу впровадження спрощена система оподаткування зазнала багато реформ, метою яких було підвищення її ефективності та спрощення податкової роботи суб'єктів малого підприємництва. Тим не менш, сплата податків досі залишається проблемним питанням у діяльності малого та середнього бізнесу.

В третьому розділі «ПРОБЛЕМНІ ПИТАННЯ ТА НАПРЯМИ ОРГАНІЗАЦІЇ СПРОЩЕНОЇ СИСТЕМИ ОПОДАТКУВАННЯ В УКРАЇНІ» розкриті проблемні питання щодо адміністрування єдиного податку, висвітлено перспективи розвитку в Україні спрощеного оподаткування: закордонний досвід.

Узагальнюючи третій розділ, можна зробити висновок про те, що виникала нагальна потреба і доцільність реформування спрощеної системи оподаткування суб'єктів малого бізнесу в напрямі оптимізації об'єкта оподаткування як з позицій фіскальної достатності, так і з позицій економічної ефективності, а також розширення пільгових механізмів податкового стимулювання підприємництва. Водночас, усі податкові рішення мають бути системно пов'язаними, обґрунтовані об'єктивними економічними реаліями, відповідати загальній податковій стратегії економічної системи добробуту.

Ще у процесі практичного запровадження Податкового кодексу України стало очевидним, що цілісний гармонізований документ у сфері оподаткування забезпечить виконання тактичних і стратегічних завдань податкової політики у країні тільки за умови професійного і збалансованого адміністрування податків. Саме недосконалість адміністративних процедур,

пов'язаних з оподаткуванням, є однією з головних причин недоотримання податкових платежів до державного бюджету, негативного ставлення платників до виконання свого податкового обов'язку, а також низької позиції України в міжнародному рейтингу умов ведення бізнесу.

Тому, відповідно до Податкового кодексу, податкове адміністрування як регламентована законами й іншими нормативно-правовими актами управлінська діяльність, що здійснюється податковими та іншими контрольними органами, передбачає розв'язання таких основних завдань:

- забезпечення платникам податків зручних умов для виконання їхніх обов'язків щодо розрахунку, декларування та сплати податків і зборів;

- контроль із боку держави виконання платниками своїх обов'язків щодо розрахунку, декларування та сплати податків і зборів, забезпечення їх повного виконання всіма платниками;

- забезпечення захисту законних прав та інтересів платників податків від протиправного втручання з боку органів державної влади;

- вжиття державою заходів примусу щодо платників, які не виконують свої обов'язки податків.

З урахуванням нагальної потреби вирішення цих завдань потрібно будувати і систему адміністрування податків. При цьому виконання одних завдань покладається на органи державної влади, а інших – на платників податків.

ВИСНОВКИ

Узагальнюючи дослідження, можемо зробити наступні висновки.

Розглянувши основні етапи розвитку єдиного податку, треба визначити, що підвищення податкового навантаження при застосуванні загальної податкової системи поставило на порядок денний розробку основ спрощеного оподаткування. Неодноразові зміни системи спрощеного оподаткування приводили як до зменшення його ролі, так і до підвищення, однак саме ця система дозволила і дозволяє розвиватися малому бізнесу та створює умови для його легалізації.

Відповідно до чинного вітчизняного законодавства ФОП, що здійснює господарську діяльність, може перебувати як на загальній системі оподаткування своїх доходів, так і на спрощеній. Загальна система оподаткування діяльності ФОП має більш складну форму оподаткування для бізнесу з точки зору ведення обліку і складання звітності. Проте вона дає змогу займатися будь-яким незабороненим законом видом діяльності та не має інших обмежень, притаманних спрощеній системі оподаткування.

Альтернативна система оподаткування ФОП – спрощена система оподаткування – це особливий механізм сплати податків і зборів, що замінює сплату окремих податків і зборів на сплату єдиного податку з одночасним веденням спрощеного обліку та звітності. Підприємець може самостійно вибрати для себе таку систему оподаткування доходів, якщо він відповідає певним вимогам і зареєструється платником єдиного податку.

Спрощена система оподаткування малого підприємництва, що функціонує в Україні, має значні відмінності від нестандартних податків в інших країнах світу. В Україні спрощеною системою оподаткування передбачено запровадження інтегрованого податку, який є заміною певної сукупності звичайних податків та обов'язкових платежів.

Сучасні реалії вимагають від органів місцевого самоврядування дієвих заходів щодо розвитку і підтримки малого бізнесу, розробки програм, які б

сприяли виведення суб'єктів малого бізнесу з тіні, створення нових робочих місць, зменшення обсягу трудової міграції, відтоку активної частини населення за кордон, і як наслідок зростання економічного потенціалу регіонів. Тому, збалансування інтересів бізнесу і держави, розподіл платників спрощеної системи оподаткування на юридичних і фізичних осіб, впровадження концепції адміністрування на рівні органів місцевого самоврядування зумовить підвищення фіскальної ефективності платників, і як наслідок легалізації діяльності малого бізнесу, зростання доходів місцевих бюджетів.

В умовах Городнянської ДПІ, здійснюється контроль за адмініструванням єдиного податку, з метою запобігання правопорушень під час застосування чинного законодавства. Загалом станом на 01.01.2019 р. на обліку в ДПІ знаходиться – 530 фізичних осіб платників єдиного податку. На 1 категорії – 172 особи, на 2 категорії – 302 особи, на 3 категорії (3% від доходу), на 4 категорії – 5 осіб, (5% від доходу) – 46 осіб.

За 2018 рік єдиного податку надійшло 2302,1 тис. грн., індикатив виконано на 120,3% (+389,1 тис. грн.) У порівнянні з 2017 роком відбулось збільшення на 423,1 тис. грн. (122,5%). Станом на 01.01.2019р. рахується незастосованих ШС на 23,6 тис. грн.

Під час адміністрування єдиного податку, Городнянська ДПІ Чернігівського управління ГУ ДФС у Чернігівській області, спирається на Рішення Городнянської місцевої Ради про єдиний податок.

Так, керуючись пунктом 24 статті 26 Закону України «Про місцеве самоврядування в Україні», у зв'язку з прийняттям Закону України «Про внесення змін до Податкового кодексу України та деяких законодавчих актів України щодо податкової реформи», відповідно до Податкового кодексу України зі змінами і доповненнями міська рада

Відповідно до ст. 12 Кодексу міські ради в межах повноважень ухвалюють рішення про встановлення місцевих податків і зборів. Згідно зі ст. 10 Кодексу єдиний податок належить до місцевих податків і фіксовані

ставки єдиного податку для фізичних осіб-підприємців установлюються міськими радами в межах ставок, визначених Кодексом (для першої групи платників єдиного податку – у межах до 10 відсотків розміру прожиткового мінімуму для працездатних осіб, для другої групи платників єдиного податку – у межах до 20 відсотків розміру мінімальної заробітної плати).

Отже, в наш час, Податковим кодексом України задекларовано такі принципи функціонування вітчизняної податкової системи:

- загальність оподаткування – кожна особа зобов’язана сплачувати встановлені Кодексом, законами з питань митної справи податки та збори, платником яких вона є згідно законодавства;

- рівність усіх платників перед законом, недопущення будь-яких проявів податкової дискримінації – забезпечення однакового підходу до всіх платників податків незалежно від соціальної, расової, національної, релігійної приналежності, форми власності юридичної особи, громадянства фізичної особи, місця походження капіталу;

- невідворотність настання визначеної законом відповідальності у разі порушення податкового законодавства;

- фіскальна достатність – встановлення податків та зборів з урахуванням необхідності досягнення збалансованості витрат бюджету з його надходженнями;

- соціальна справедливість – установлення податків та зборів відповідно до платоспроможності платників податків;

- економічність оподаткування – установлення податків та зборів, обсяг надходжень від сплати яких до бюджету значно перевищує витрати на їх адміністрування;

- нейтральність оподаткування – установлення податків та зборів у спосіб, який не впливає на збільшення або зменшення конкурентоздатності платника податків;

- стабільність – зміни до будь-яких елементів податків та зборів не можуть вноситися пізніше як за шість місяців до початку нового бюджетного

періоду, в якому будуть діяти нові правила та ставки. Податки та збори, їх ставки, а також податкові пільги не можуть змінюватися протягом бюджетного року;

– рівномірність та зручність сплати – установлення строків сплати податків та зборів, виходячи із необхідності забезпечення своєчасного надходження коштів до бюджетів для здійснення витрат бюджету та зручності їх сплати платниками;

– єдиний підхід до встановлення податків та зборів – визначення на законодавчому рівні усіх обов'язкових елементів податку.

Таким чином, сучасні реалії вимагають від органів місцевого самоврядування дієвих заходів щодо розвитку і підтримки малого бізнесу, розробки програм, які б сприяли виведення суб'єктів малого бізнесу з тіні, створення нових робочих місць, зменшення обсягу трудової міграції, відтоку активної частини населення за кордон, і як наслідок зростання економічного потенціалу регіонів. Тому, збалансування інтересів бізнесу і держави, розподіл платників спрощеної системи оподаткування на юридичних і фізичних осіб, впровадження концепції адміністрування на рівні органів місцевого самоврядування зумовить підвищення фіскальної ефективності платників, і як наслідок легалізації діяльності малого бізнесу, зростання доходів місцевих бюджетів.

Анотація

Кожух Н.В. «Адміністрування єдиного податку:сучасний стан та перспективи розвитку» (на матеріалах ДПІ у Городнянському районі Головного Управління ДФС у Чернігівській області). – Рукопис.

Випускна кваліфікаційна робота на здобуття освітнього ступеню «магістр» за спеціальністю 071 «Облік і оподаткування». – Чернігівський національний технологічний університет. - Чернігів, 2019.

Випускна кваліфікаційна робота присвячена обґрунтуванню теоретико-методичних засад і розробці науково-практичних рекомендацій, спрямованих на застосування спрощеної системи оподаткування в Україні.

У роботі визначається теоретична сутність поняття єдиного податку та історичні аспекти його розвитку, розглядається досвід зарубіжних країн щодо єдиного податку, визначається нормативно-правове забезпечення єдиного податку, сутність спрощеної системи оподаткування, проаналізовано надходження та фіскальне значення єдиного податку в структурі місцевих бюджетів України, досліджено адміністрування єдиного податку у Городнянській ДПІ, обґрунтовано перспективи розвитку в Україні спрощеного оподаткування з використанням закордонного досвіду.

За результатами дослідження сформовані висновки та рекомендації що мають практичну цінність для вирішення завдань , пов'язаних з удосконаленням єдиного податку в Україні.

Одержані результати можуть бути використані в роботі і сприятимуть підвищенню ефективності діяльності підприємств і дадуть змогу вийти на новий рівень оподаткування.

КЛЮЧОВІ СЛОВА: АДМІНІСТРУВАННЯ ПОДАТКІВ, ЄДИНИЙ ПОДАТОК, ОПОДАТКУВАННЯ , ПОДАТОК НА ДОДАНУ ВАРТІСТЬ, МАЛИЙ БІЗНЕС, МІСЦЕВИЙ БЮДЖЕТ, ПОДАТКОВІ НАДХОДЖЕННЯ, ПОДАТКОВА ІНСПЕКЦІЯ, ПОДАТКОВА ЗВІТНІСТЬ.